Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Resclosa i canal de Cal Casas

Puig-reig

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Cal Casas, 08692-Puig-reig
Emplaçament	Cal Casas

Coordenades:

Latitud:	41.98107
Longitud:	1.88396
UTM Est (X):	407544
UTM Nord (Y):	4648277

Classificació

Número de fitxa	08175 - 103
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Obra civil
Estil / època:	Popular Contemporani
Segle	XIX-XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Accés	Difícil
Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	Ref. Cad.: 08174A002090060000HF
Autoria de la fitxa	Rosa Serra Rotés i Jordi Piñero
Data de registre de la fitxa:	dl., 28/02/2011 - 01:00

Descripció

La resclosa i el canal de cal Casas es va construir aprofitant les velles estructures del primer canal del que havia estat des de l'època medieval, molí de Puig-reig. La resclosa es va construir, riu amunt de la fàbrica i del molí, i és una obra de formigó, de forma semicircular, que talla el riu i crea una gran platja, i des de la

qual, gràcies a les comportes i vagant, l'aigua arriba a la fàbrica a partir d'un llarg canal de prop d'un quilòmetre. Per a construir-lo va caldre fer importants obres al pont medieval de Periques. Totes les obres d'enginyeria hidràulica foren supervisades y autoritzades per l'enginyer en cap responsable del servei d'aigües de la conca alta del Llobregat que, en nom de la secció de foment de la Diputació de Barcelona, verificava sobre e! terreny el projecte de resclosa i embassament, i en avaluava la seva construcció. El canal de derivació amb una longitud d'un quilòmetre de llargada, 1 metre d'amplada i 0,50 metres de profunditat, segueix una lleugera pendent, suficient per a donar pas a prop de 3000 l/s; el 1873 s'autoritza allargar-lo 270 m més, i el 1925 les autoritats van autoritzar la construcció de l'actual resclosa de pedra que va substituir una de fusta del 1870. Conserva en molt bon estat les comportes del vagant del canal

Observacions:

La resclosa i el canal són claus en el sistema de funcionament de les turbines i la generació d'hidroelectricitat. Els propietaris estan agrupats en l'Associació de Productors i Usuaris d'Energia Elèctrica (APUEE) que des de 1992 defensa el interessos del sector minihidráulic a Catalunya.

Història

Cal Casas és una de les set fàbriques tèxtils que es construïren, durant la segona meitat del segle XIX, dins el terme municipal de Puig-reig i és l'única al voltant de la qual no es desenvolupà el conjunt de serveis i equipaments bàsics que caracteritzen el model de la colònia industrial. S'hi arribà a construir un embrió de colònia (amb la torre de l'amo i un conjunt d'habitatges), però no s'hi afegiren més serveis. La raó bàsica és la proximitat de la fàbrica amb el nucli urbà de Puig-reig. Aquesta proximitat feia que els obrers poguessin viure al poble i utilitzar els serveis i equipaments propis d'aquest nucli del Baix Berguedà. Els orígens de Cal Casas són comuns als de moltes fàbriques de riu de Catalunya: l'aprofitament d'un antic molí fariner que es posà a la venda quan es desamortitzaren els béns comunals o municipals. El vell molí fariner que estava situat on avui trobem la fàbrica de Cal Casas es posà a la venda l'any 1860 i el comprà Miquel Vilanova, un dels propietaris rurals més importants de la zona. L'any 1861, Llorenç Claret i Sorribes, un fabricant de Sallent (Bages), adquirí un tros de terra que estava situat entre el molí i el riu Llobregat i posteriorment hi féu construí una fàbrica que aprofités l'aigua del riu com a font d'energia.
En els seus primers anys d'existència, les condicions laborals a la fàbrica eren molt dures. Els treballadors havien de suportar una jornada laboral de dotze -o més- hores diàries (sis dies a la setmana) dins una fàbrica plena de perills, soroll i incomoditats. Per tal d'aconseguir unes condicions laborals menys dures i més dignes, els obrers de Cal Casas, l'estiu de l'any 1881, es declararen en vaga i allargaren aquesta situació durant setze setmanes. L'any 1901 Llorenç Mata i Pons comprà la fàbrica de Cal Casas, els terrenys, la resclosa, el canal i els habitatges dels treballadors. El 1925 s'inaugurà l'edifici de l'escola, un edifici que actualment encara porta el nom del seu fundador, Alfred Mata i Pons, i que esdevingué un equipament bàsic -incloïa escola i hospital- per al conjunt d'habitants de Puig-reig. Cal Casas fou la primera de les set fàbriques i colònies tèxtils de Puig-reig que tancà portes. Fou l'any 1968. Els propietaris, conscients que seva maquinària havia quedat envellida i que renovar-la era molt costós, optaren per tancar en notar els primers indicis de crisi del sector tèxtil català. Els habitatges que s'havien construït per als treballadors es posaren a la venda i els seus residents van poder adquirir-los a un preu assequible.

Bibliografia

R.SERRA (2000). Les colònies textils de Catalunya, Manresa
R.SERRA (1982). "Aproximació a la història de Puig-reig", Puig-reig.
R.SERRA. (11997). "Els orígens de Cal Cases de Puig-reig", L'Erol 47, Berga 1997, p. 22-27 TEIXIDOR,

E. I SERRA,R.(2010). Vida de colònia. Les colònies tèxtils a Catalunya, Angle Ed.
VALL CASAS, Pere (1999). De colònies tèxtils a Parc Fluvial. El sistema e colònies el Baix Berguedà. Genesi i revalorització, a Col·lecció Cultura, Tècnica i Societat, Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya.

